

فرهنگ معاصر بزرگ انگلیسی - فارسی

سلیمان حیم

دارای ۸۰,۰۰۰ واژه و اصطلاح و مُثَل در زبان انگلیسی به
همراهی معانی فارسی آنها به اضافه ۳۰,۰۰۰ جمله و عبارت
برای نمونه و توضیح بسیاری نکات دستوری

چاپ جدید

فرهنگ معاصر

فهرست نویسی پیش از انتشار

حییم. سلیمان. - ۱۳۴۸.

فرهنگ معاصر بزرگ انگلیسی - فارسی: دارای ۸۰۰۰۰ واژه و
اصطلاح و مثل ... / سلیمان حییم. - تهران: فرهنگ معاصر، ۱۳۷۹.
شانزده. ۱۰۸۸ ص.

چاپ هشتم: ۱۳۹۰

۱. زبان انگلیسی - واژه نامه ها - فارسی. الف. عنوان.

I. English language - Dictionaries- Persian.

۴۲۳ / فآ

PE ۱۶۴۵ / ح ۲ ف ۹۶۶۳

۱۳۷۹

؛
۱۰۷۴۴ - ۷۹ م

کتابخانه ملی ایران

ISBN 978-964-5545-49-7

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۵۵۴۵-۴۹-۷

فرهنگ معاصر

سأره ۱۵۲، آیبایان دانسگاه، تهران ۱۳۱۲۷۶۲۶۶۸

تلفن: ۶۶۹۵۲۶۳۲

فکس: ۶۶۲۱۷۰۱۸

E-mail: info@farhangmoaser.com

Website: www.farhangmoaser.com

فرهنگ معاصر بزرگ انگلیسی - فارسی

آاپ آدید

سلیمان آیم

آاپ هشتم: ۱۳۹۰

آروف نگاری، صفآه آرایشی و آاپ:

واحد کامپیوتر و آاپ فرهنگ معاصر

کمیة آقوق این اثر متعلق به مؤسسه فرهنگ معاصره است و هر نوع استفاده
بزرگانی از این فرهنگ، هم از زیر آکس، باز نویسی، ضبط کامپیوتری و یا آکتیر
به هر صورت دیگر، کلاً و جزاً، ممنوع و قابل تعقیب قانونی است.

سخن ناشر

فرهنگ انگلیسی- فارسی که اینک در دست شما است چاپ منقح و ویراسته فرهنگ دوجلدی انگلیسی- فارسی زنده‌یاد سلیمان حمیم است.

فرهنگ دوجلدی انگلیسی- فارسی، که پایه تمام فرهنگ‌های انگلیسی- فارسی حمیم است، نخستین کار او بود. این فرهنگ در سال ۱۳۱۰ با ۱۴۲۴ صفحه در قطع رقعی به چاپ رسید. بازنگری‌های بعدی مؤلف، شمار صفحه‌های این فرهنگ را تا حدود ۲۸۰۰ صفحه افزایش داد.

سلیمان حمیم یکی از مردان انگشت شمار در تاریخ معاصر ایران است که زندگی خود را بر سر کار توان‌فرسای فرهنگ‌نویسی گذاشت و نسل‌های بعدی را وامدار خود کرد. او به شهادت آثاری که از خود بر جای نهاد «پدر فرهنگ‌نویسی دوزبانه در ایران» است.

از آنجا که زنده‌یاد حمیم یک‌تنه به تألیف چنین مجموعه عظیمی همت گماشته بود عملاً از ویرایش مجدد و روزآمد کردن مجموعه فرهنگ‌های خود بازماند. با این همه، از هر فرصتی برای حک و اصلاح و آوردن واژه‌های تازه در فرهنگ‌های خود استفاده می‌کرد. از این رو در جریان تألیف فرهنگ‌های یک‌جلدی و کوچک، آخرین اطلاعات و مدخل‌های تازه رواج‌یافته در زبان انگلیسی را در آنها گنجانید. بنابراین فرهنگ‌های کوچک‌تر حمیم واژه‌ها و اصطلاحاتی را داشتند که در فرهنگ بزرگ نیامده بود. ناشر از مدت‌ها پیش در نظر داشت که این مدخل‌ها را در فرهنگ بزرگ حمیم وارد کند و اکنون این خواست در مجلدی که در دست دارید به تحقق پیوسته است. نیز شایسته است از جناب آقای کریم امامی که فرهنگ دوجلدی حمیم را بازنگری کرده‌اند در اینجا سپاسگزاری شود.

بنابراین می‌توان گفت که این فرهنگ در چاپ کنونی شامل تمام کاری است که زنده‌یاد سلیمان حمیم در زمینه انتخاب واژه‌ها و اصطلاحات زبان انگلیسی و برابریابی آن‌ها در زبان فارسی انجام داده است. در چاپ حاضر سعی ما بر آن بوده است تا نحوه آرایش، صفحه‌آرایی، انتخاب حروف و فاصله سطرها به گونه‌ای هماهنگ باشد که مراجعه‌کننده، واژه یا اصطلاح مورد نظر خود را هر چه آسان‌تر و سریع‌تر پیدا کند. جهت آگاهی از کارهای انجام‌شده در این چاپ، در صفحه «یازده»، تحت عنوان «فهرست کارهای ویرایشی در این فرهنگ» به ذکر آن‌ها خواهیم پرداخت.

امیدواریم کارهای انجام‌گرفته روی این اثر رضایت خاطر علاقه‌مندان را فراهم آورد و در آینده‌ای نه چندان دور بتوانیم فرهنگ‌های دیگر سلیمان حمیم را به صورتی روزآمد و منقح‌تر در دسترس مراجعه‌کنندگان قرار دهیم.

داود موسایی

به نام خدای یکتا

دیباجة مؤلف بر چاپ اول

برابره‌ای فارسی

در ده سال^۱ پیش فرهنگی از انگلیسی به فارسی برای نخستین بار به دست این بنده ناچیز تألیف شد. آن فرهنگ با وجود اشتباهات چاپی که در آن راه یافته بود و نواقصی که از جهت کمی واژه‌های انگلیسی و نادرستی پاره‌ای معانی داشت روی هم رفته هم‌میهنان را پسند افتاد. در دیباجة فرهنگ پیشین مؤلف آرزو می‌کرد که روزی برسد که برای واژه‌های علمی و فنی برابرهایی به فارسی درست شود و زبان شیرین فارسی با هزاران تعبیر و اصطلاح ادبی و زبان‌دهایی که دارد از این حیث نیز بی‌نیاز گردد و دیگر کسی دم از «فقر زبان فارسی» نزند. از این رو اکنون که استادان و نویسندگان گرامی ما شیوة فارسی‌نویسی را برگزیده‌اند و به‌ویژه فرهنگستان ایران دست به کار پیدا کردن و ساختن برابره‌ای فارسی برای واژه‌های علمی شده و مجموعه‌ای از این‌گونه فراهم کرده است خداوند سخن در زبان آفرین را سپاس فراوان می‌گزارد که آرزوی دیرینه دارد صورت وقوع پیدا می‌کند و مؤلف را برای ترجمه بسیاری از واژه‌های علمی مایه‌ای به دست افتاده است.

به علاوه باید دانست که اگر در نوشتن این فرهنگ کوشش در به کار بردن واژه‌های فارسی شده این یک منظور فرعی است که از تمایل ساده‌نویسی مؤلف سرچشمه گرفته است و گرنه منظور اصلی از گرد آوردن یک فرهنگ انگلیسی به فارسی همانا فهماندن «معنی یا مقصود» واژه‌های انگلیسی است (به هر قسم که باشد) و نویسنده آن حتماً وظیفه‌دار نیست که برابره‌ای فارسی به کار برد یا فارسی‌نویسی را به خرج واژه‌جویان بدهد.

فن واژه‌جویی

باید اعتراف کرد که مراجعه به این فرهنگ و استفاده از آن اندکی دشوار است، به‌ویژه برای دانش‌آموزان تازه‌کار یا آنانی که به فرهنگ‌های امروزه اروپایی آشنا نیستند و در بسیاری از جاها ترتیب معانی تا اندازه‌ای پیچیده به نظر می‌رسد. ولی این را هم به جرئت می‌توان گفت که همان‌طور که فرهنگ‌نویسی فنی دارد واژه‌جویی نیز فنی دارد و استفاده از کتاب لغت مانند هر کار دیگر بی‌رنج میسر نمی‌گردد. رُک‌تر بگویم. این فرهنگ کتابی نیست که هر کس معنی واژه‌ای را بخواهد در آن جستجو کند به مجرد گرفتن آن واژه بتواند آنچه را که در پی آن است به‌زودی و آسانی پیدا کند، بلکه باید با اسلوب و شیوه‌های خاص مؤلف و همچنین به رموز و اختصارات فرهنگ آشنا گردد و دستورهایی را که برای استفاده از آن نوشته شده با شکیبایی هر چه بیشتر پیروی نماید و اساساً نگذارد که فرهنگ او را

۱. ظاهراً اشاره مؤلف به «فرهنگ جامع انگلیسی فارسی» است در دو جلد که به شهادت دوره‌ای از آن که در آرشیو ناشر موجود است در سال‌های ۱۳۰۸ و ۱۳۱۱ به طبع رسیده است. ولی آن تاریخ می‌شود بیست سال پیش نه ده سال پیش. - ناشر

خسته و مایوس کند، بلکه او باید فرهنگ را که آلت استفاده اوست خوب کاوش کند تا مقصودش برآورده شود. فرهنگ در بسیاری از موارد وظیفه‌ای جز اشاره کردن و تهیه سر رشته ندارد و مراجعه‌کننده خود باید از همین اشاره معنی مطلوب را پیدا کند (چنان‌که از یکی از استادان خود یاد دارم که فرهنگ را به شوخی ادبی این‌جور تعریف کرده می‌گفت: فرهنگ کتابی است که زیرک را راهنمایی می‌کند و نادان را گمراه می‌سازد).

اهمیت نکات دستوری

هیچ‌کس نمی‌تواند در اهمیت نکات دستوری از لحاظ تأثیری که در معانی دارد تردید نماید و به‌راستی می‌توان گفت نخستین و شاید سودمندترین سرمایه یک فرهنگ‌نویس زبردستی در علم دستور و آمادگی طبیعی وی برای دریافت طبیعت ویژه هر لغت و موشکافی در آن می‌باشد.

رعایت ملاحظات صرف و نحوی در هر فرهنگی واجب است به‌خصوص در فرهنگ زبان کش‌دار انگلیسی که بیشتر واژه‌های آن حالات گوناگون پیدا می‌کنند. مؤلف بادقتی هرچه بیشتر و با رنجی هرچه فراوان‌تر که تنها واژه‌جویان منصف بدان پی خواهند برد کوشیده است تا ترجمه‌ها از نظر دستوری درست باشد.

پایه و مایه

یک فرق بزرگ میان این فرهنگ و فرهنگ انگلیسی - فارسی پیش این است که پایه آن یک لهجه آمریکایی‌ها بود و شالوده این یک لهجه انگلیسی‌ها می‌باشد. اما در عین حال موارد اختلاف آمریکایی‌های نیز چه در تلفظ و چه در معنی در این فرهنگ قید شده است. منابع تألیف عبارت بوده است از بهترین فرهنگ انگلیسی‌ها Oxford و Webster فرهنگ‌های آمریکایی و غیره و فرهنگ فارسی - انگلیسی مؤلف و قاموس‌های گوناگون فارسی - عربی و ترکی و همچنین آزمودگی چندین ساله مؤلف در گزینش بهترین معانی. یکی دیگر از منابع گرانبها رأی و اشاره دوستان دانشمند راجع به پاره‌ای معانی فارسی بوده است، چه مؤلف برای سودمند ساختن این فرهنگ هیچ‌گاه از مشورت با دیگران کوتاهی نکرده و شرم روا نداشته است و در این زمینه خود را پیوسته منت‌دار و سپاسگزار رایزنان گرامی می‌داند.

در بزرگی این فرهنگ همین قدر بس که از انگیزه‌های تألیف دوم‌باره قصد بزرگ کردن کتاب بوده است بدین امید که واژه‌جویان در هر پایه‌ای از دانش که باشند بتوانند از آن بهره‌مند گردند. البته نمی‌توان انتظار داشت که این دو جلد همه واژه‌های علمی و فنی انگلیسی را دارا باشد زیرا این‌جور کلمات برابرهایی به فارسی که سهل است به عربی هم ندارند.

مواد گوناگون در این فرهنگ

در گردآوری این فرهنگ که چهارمین تألیف فرهنگی مؤلف می‌باشد همواره [شانزده]* وظیفه به‌شرح زیر در پیش نظر مؤلف بوده است:

۱. گزینش واژه‌های انگلیسی به فراخور گنجایش این در جلد و ردیف کردن آنها یکی پس از دیگری به ترتیب حروف الفبا.^۱

* در اصل "هفده"، که چون هفدهمین مورد مربوط به آوانگاری واژه‌های دشوارتر فارسی و عربی بود، و ما در چاپ جدید به جای آوانگاری از الحوب‌گذاری استفاده کرده‌ایم حذف شد. - ناشر

۱. باید دانست که در فرهنگ انگلیسی برخلاف فرهنگ‌های فرانسه مثلاً لا روس واژه‌ها کاملاً به ترتیب حروف الفباء نوشته نشده‌اند و این موضوع شرحی جداگانه می‌خواهد.

۲. نمایش تلفظ واژه‌های دشوار انگلیسی با قاعده‌های آسان.*
 ۳. ذکر چگونگی هر واژه از لحاظ دستوری (چون اسم و فعل).
 ۴. صرف فعل‌های بی‌قاعده و ذکر جمع‌های بی‌قاعده.
 ۵. درج واژه‌های «دخیل» در زبان انگلیسی و ذکر این‌که از چه زبان‌هایی گرفته شده‌اند.
 ۶. تشخیص کلمات مهجور (obsolete) و کهنه (archaic) و شاعرانه (poetical) و عامیانه (slang) و گفتگویی (colloquial) از دیگر واژه‌های انگلیسی.
 ۷. پیدا کردن معنی‌های گوناگون هر واژه انگلیسی از روی فرهنگ‌های بزرگ انگلستان و امریکا و ترجمه دقیق آنها به فارسی و کوشش در یافتن برابره‌های فارسی آنها و مقابله آنها با قاموس‌های گوناگون و دست آخر با جزوه‌های شخصی نگارنده که در عرض سال‌های متمادی و هنگام انجام کارهای اداری فراهم شده است.
 ۸. ردیف کردن معنی‌های هر واژه گاهی به ترتیب اهمیت و گاهی بر طبق تاریخچه رشد آن واژه.
 ۹. مواظبت در اینکه معنی‌های مترادف با معنی‌های مختلف آمیخته نشود و به کار بردن این دو نشان (؛ و :) برای این منظور.
 ۱۰. ساختن عبارات و جمله‌های انگلیسی یا اقتباس آنها از نویسندگان برای اینکه طرز کاربندی لغت‌های انگلیسی در هر جا لازم باشد معلوم باشد.
 ۱۱. توجه ویژه به «روابط» جمله‌سازی همچون to و in و for و مانند آنها که برای جلب نظر مراجعه‌کنندگان با حروف درشت‌تر چاپ شده‌اند.
 ۱۲. درج اصطلاحات و تعیرات انگلیسی^۳ که دشواری این زبان بیشتر به واسطه آنها است.
 ۱۳. درج یک عده ضرب‌المثل یا تعیرات مثلی که در زبان انگلیسی به کار می‌رود.
 ۱۴. بحث در اختلاف میان انگلیسی‌ها و امریکایی‌ها نسبت به پاره‌ای تلفظ‌ها و معنی‌ها.
 ۱۵. توضیح قاعده‌های صرف و نحوی انگلیسی به زبان فارسی چنان‌که اگر همه را از فرهنگ بیرون‌نویس کنند تشکیل یک دستور زبان انگلیسی خواهد داد.
 ۱۶. ذکر مأخذ واژه‌های بیگانه که در متن فارسی فرهنگ به کار برده شده از ترکی و فرانسه و روسی و غیره (زبان عربی به واسطه آمیختگی زیاد آن با فارسی از این قسمت مستثنی گردیده است).
- امید است با در نظر گرفتن مواد زیاد این فرهنگ و رنجی که در ترتیب دادن آنها کشیده شده مراجعه‌کنندگان لغزش‌های فرهنگ را که پاره‌ای در ضمن چاپ کردن و برخی در نتیجه تنهایی و بی‌کمکی پیدا شده با نظر عیب‌جویی و خرده‌گیری ننگرند. باشد که مؤلف در زمره آنانی که دکتر ساموئل جانسون فرهنگ‌نویس انگلیسی در گفته زیرین بدانها اشاره کرده است قرار گیرد:

«چشم‌داشت هر نویسنده‌ای جلب ستایش ولی دلخوشی فرهنگ‌نویس گریز از سرزنش است و تازه آنان‌که از این پاداش منفی نصیب دارند انگشت شمارند.»

س. حیم

۱۱ دیماه ۱۳۲۹

۵۵ به طوری که پیش‌تر گفته شد در چاپ جدید تلفظ هر مدخل به کمک الفبای آوانگار بین‌المللی نشان داده شده است. - ناشر